

(*)Facultade de Ciencias da Educación e do Deporte

(*)Grao en Educación Infantil

Subjects

Year 4th

Code	Name	Quadmester	Total Cr.
P02G110V01910	Catholic religion teaching	1st	6
P02G110V01911	Teaching of mathematics for childhood education	1st	6
P02G110V01912	Play in early childhood education	1st	6
P02G110V01928	Body language	1st	6
P02G110V01929	Physical activity and diversity in early childhood education	1st	6
P02G110V01944	Music in cultures	1st	6
P02G110V01945	Free body expression and dance	1st	6
P02G110V01981	Internships: Practicum	An	48
P02G110V01991	Final Year Dissertation	2nd	6

IDENTIFYING DATA**Didáctica da relixión católica**

Subject	Didáctica da relixión católica			
Code	P02G110V01910			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	4	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Didácticas especiais			
Coordinator	Fernandez Nuñez, Casimiro Jose			
Lecturers	Fernandez Nuñez, Casimiro Jose			
E-mail	sanjosedepontevedra@gmail.com			
Web				
General description	Esta materia ensina a evolución relixiosa no tramo infantil.			

Competencias

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
B4	Fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
B5	Reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
B6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
B8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia
B9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
B11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes
B12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
C2	Coñecer os desenvolvementos da psicología evolutiva da infancia nos periodos 0-3 e 3-6.
C5	Saber promover a adquisición de hábitos en torno á autonomía, a liberdade, a curiosidade, a observación, a experimentación, a imitación, a aceptación de normas e de límites, o xogo simbólico e heurístico
C6	Coñecer a dimensión pedagóxica da interacción cos iguais e os adultos e saber promover a participación en actividades colectivas, o traballo cooperativo e o esforzo individual.
C10	Crear e manter lazos de comunicación coas familias para incidir eficazmente no proceso educativo.
C12	Promover e colaborar en accións dentro e fóra da escola, organizadas por familias, concellos e outras institucións con incidencia na formación cidadá.
C19	Comprender que a dinámica diaria en educación infantil é cambiante en función de cada estudante, grupo e situación e saber ser flexible no exercicio da función docente.
C21	Saber traballar en equipo con outros profesionais de dentro e fóra do centro na atención a cada estudante, así como na planificación das secuencias de aprendizaxe e na organización das situacións de traballo no aula e no espazo de xogo, identificando as peculiaridades do periodo 0-3 e do periodo 3-6.
C22	Atender as necesidades dos estudantes e transmitir seguridade, tranquilidade e afecto.

C23	Comprender que a observación sistemática é un instrumento básico para poder reflexionar sobre a práctica e a realidade, así como contribuír á innovación e a mellóraa en educación infantil.
C29	Valorar a importancia do traballo en equipo
C37	Adquirir coñecementos sobre a evolución do pensamento, os costumes, as crenzas e os movementos sociais e políticos ao longo da historia.
C45	Coñecer a tradición oral e o folklore.
C54	Coñecer e utilizar cancións para promover a educación auditiva, rítmica e vocal.
C60	Coñecer e aplicar os procesos de interacción e comunicación no aula, así como dominar as destrezas e habilidades sociais necesarias para fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e a convivencia.
C64	Participar nas propostas de mellora nos distintos ámbitos de actuación que se poidan establecer nun centro
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Comunicación oral e escrita
D9	Traballo en equipo
D11	Habilidades nas relacións interpersoais
D12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
D14	Compromiso ético
D15	Aprendizaxe autónoma
D16	Adaptación a novas situacións
D18	Lideranza
D19	Coñecemento doutras culturas e costumes
D20	Iniciativa e espírito emprendedor

Resultados de aprendizaxe

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Coñecer os desenvolvementos da *psicología evolutiva da infancia nos períodos 0-3 e 3-6. Recoñecer a identidade da etapa e as súas características cognitivas, *psicomotoras, *comunicativas, sociais, *afectivas, así como os valores propios desta etapa	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B4 B8	C2 C6 C10 C21 C29 C45 C60 C64	D1 D3 D11 D14 D18
Adquirir coñecementos sobre a evolución do pensamento, os costumes, a crenzas e os movementos sociais e políticos ao longo da historia	A1 A2 A3 A4 A5	B5 B9	C10 C22 C54	D1 D2 D3 D11 D12 D14
Crear e manter lazos de comunicación coas familias para *incidir *eficazmente no proceso educativo	A1 A2 A3 A4 A5	B4 B9 B12	C12 C22 C60	D1 D2
Elaborar propostas *didácticas que *fomenten a percepción e expresión musicais, as habilidades *motrices, o debuxo e a creatividade	A1 A2 A3 A4 A5	B6 B9	C12 C23	D1 D3 D14 D15 D16 D19 D20
Analizar as linguaxes *audiovisuales e as súas *implicacións educativas. *Promover a sensibilidade relativa á expresión plástica e á creación artística	A1 A2 A3 A4 A5	B5 B6 B11	C6 C10 C19 C37	D1 D3 D9 D14
Situar o ensino relixioso no conxunto da actividade educativa da escola	A1 A2 A3 A4 A5	B5 B6 B11	C5 C12 C23	D1 D3 D14
Aplicar e utilizar os métodos e instrumentos adecuados ao ensino dos contidos teolóxicos da Educación Infantil	A1 A2 A3 A4 A5	B5 B9 B11	C5 C6 C12 C21 C23	D1 D3 D9 D12

Contidos

Topic

1. PSICOPEDAGOXIA RELIXIOSA Estudo da Psicoloxía Infantil no referente ó campo relixioso

2. APRENDER A ENSINAR NA ÁREA DE RELIXIÓN Principais cuestións da Pedagogía da relixión

3. PRÁCTICA DOCENTE DA ENSINANZA RELIXIOSA Liñas de investigación actuais da didáctica da relixión

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	22.5	23	45.5
Resolución de problemas	12	23	35
Traballos de aula	6	23	29
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	14	16
Resolución de problemas	10.5	14	24.5

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Exposición de contidos da materia con apoio de material escrito
Resolución de problemas	Resolución de casos prácticos relacionados coa materia
Traballos de aula	Resolución de casos prácticos relacionados coa materia

Atención personalizada

Methodologies	Description
Lección maxistral	Exposición dos contidos da materia
Resolución de problemas	Formulación, análise, resolución e debate dun problema ou exercicio relacionado coa temática da materia
Traballos de aula	Realización de traballos de aula co asesoramento e tutela do profesor
Tests	Description
Exame de preguntas de desenvolvemento	Probas escritas ou orais de resposta longa que manifesten os saberes dos alumnos/as na materia
Resolución de problemas	Formulación, análise, resolución e debate dun problema ou exercicio relacionado coa temática da materia

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results		
Traballos de aula	Comentarios de texto	10	B1 B4	C6	D1 D9
Exame de preguntas de desenvolvemento	Unha proba teórico-práctica sobre os contidos	80	B1 B4	C5	D1 D3
Resolución de problemas	Cuestións candentes sociorelixiosas	10		C12	D1 D2

Other comments on the Evaluation

Convocatoria ordinaria: elaborárase un traballo, baixo a supervisión do profesor, dun dos temas desenvolvidos na clase, realizando unha unidade didáctica do mesmo, de utilidade práctica á hora de impartir o ensino relixioso escolar. Na segunda convocatoria (xullo) teranse en conta as prácticas levadas a cabo na aula e entregárase un traballo consensuado co profesor.

Polo que se refire aos alumnos NON ASISTENTES, completárase o mesmo traballo cun exame escrito sobre os outros temas que aparecen no programa, a porcentaxe neste caso será do 50/50.

De non ter superada a materia na primeira convocatoria, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de xullo.

As datas oficiais dos exames pódense consultar na web da facultade na ligazón correspondente

<http://fcced.uvigo.es/gl/docencia/exames>

Bibliografía. Fontes de información**Basic Bibliography**

BIBLIA .Edición Biblia de Jerusalén,

Complementary Bibliography

Recomendacións

IDENTIFYING DATA**Didáctica das matemáticas para a educación infantil**

Subject	Didáctica das matemáticas para a educación infantil			
Code	P02G110V01911			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	4	1c
Teaching language	Galego			
Department	Matemáticas			
Coordinator	Pérez Rodríguez, Marta			
Lecturers	Pérez Rodríguez, Marta			
E-mail	martapr@uvigo.es			
Web				
General description	<p>Esta materia contribúe á capacitación para educar a nenos e nenas da etapa infantil na área curricular de matemáticas.</p> <p>Está orientada ao estudo do desenvolvemento das capacidades de nenos e nenas nos aspectos lóxico-matemáticos, dos bloques de contido do currículo, da metodoloxía, e os recursos e materiais para o ensino das matemáticas na Educación Infantil.</p>			

Competencias

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
B2	Promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
B3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
B4	Fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
B5	Reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
B6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
B7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia.
B8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia
B9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
B10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias
B11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelas nos estudantes
B12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos

- C33 Coñecer os fundamentos científicos, matemáticos e tecnolóxicos do currículo desta etapa así como as teorías sobre a adquisición e desenvolvemento das aprendizaxes correspondentes .
- C34 Coñecer estratexias didácticas para desenvolver representacións numéricas e nocións espaciais, geométricas e de desenvolvemento lóxico.
- C41 Fomentar experiencias de iniciación ás tecnoloxías da información e a comunicación.
- C55 Saber utilizar o xogo como recurso didáctico, así como deseñar actividades de aprendizaxe baseadas en principios lúdicos.
- D1 Capacidade de análise e síntese
- D2 Capacidade de organización e planificación
- D3 Comunicación oral e escrita
- D5 Coñecemento de informática
- D6 Capacidade de xestión da información
- D7 Resolución de problemas
- D8 Toma de decisións
- D9 Traballo en equipo
- D10 Traballo nun contexto internacional
- D11 Habilidades nas relacións interpersoais
- D12 Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
- D13 Razoamento crítico
- D14 Compromiso ético
- D15 Aprendizaxe autónoma
- D16 Adaptación a novas situacións
- D17 Creatividade
- D18 Lideranza
- D19 Coñecemento doutras culturas e costumes
- D20 Iniciativa e espírito emprendedor
- D21 Motivación pola calidade

Resultados de aprendizaxe

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
	A1	B1	C33	D1
1. Coñecer as teorías sobre a adquisición e/o desenvolvemento das aprendizaxes en matemáticas.				D2
				D3
				D6
				D7
				D8
				D10
				D12
				D13
				D15
				D16
				D19
				D20
				D21
2. Coñecer estratexias didácticas para desenvolver os contidos matemáticos do currículo: representacións numéricas, nocións espaciais e xeométricas, nocións sobre magnitudes, e para o desenvolvemento do pensamento matemático.				D1
				D2
				D3
				D5
				D6
				D7
				D8
				D10
				D12
				D13
				D15
				D16
				D17
			D19	
			D20	
			D21	

3. Coñecer materiais e recursos para o ensino das matemáticas. Ser capaz de seleccionar, avaliar e crear novos materiais.	B1	C33	D1
	B2	C34	D2
	B3	C41	D5
	B4	C55	D6
	B5		D7
	B6		D8
	B7		D9
	B8		D11
	B9		D12
	B10		D13
	B11		D16
	B12		D17
		D20	
		D21	
4. Adquirir capacidade crítica para analizar as directrices oficiais, en especial os currícula de matemáticas, e para adaptarse a novas situacións.	B1	C33	D1
	B2	C34	D2
	B5		D6
	B6		D8
	B8		D10
	B9		D12
	B10		D13
	B12		D14
			D15
			D16
			D18
			D20
		D21	
5. Ser capaz de entender, interpretar e desenvolver situacións de ensinanza/aprendizaxe nas que interveñan aspectos das matemáticas.	B1	C33	D1
	B2	C34	D2
	B3	C41	D5
	B4	C55	D6
	B6		D8
	B7		D10
	B8		D13
	B9		D14
	B11		D15
	B12		D16
			D17
			D18
		D20	
		D21	
6. Saber utilizar o xogo como principal recurso didáctico, así como deseñar actividades de aprendizaxe baseadas en principios lúdicos.	B1	C33	D2
	B2	C34	D5
	B3	C41	D7
	B4	C55	D8
	B6		D11
	B7		D13
	B8		D15
	B11		D16
			D17
			D19
			D20
			D21
7. Ser capaz de promover e avaliar o desenvolvemento do pensamento matemático.	B1	C33	D1
	B2	C34	D2
	B5	C41	D6
	B9	C55	D8
	B10		D12
	B11		D13
	B12		D14
			D18
		D21	

8. Asumir a necesidade de desenvolvemento profesional continuo, mediante a autoavaliación da propia práctica e a investigación.

B1 C33 D1
 B7 C34 D2
 B9 D6
 B11 D8
 B12 D9
 D10
 D11
 D12
 D13
 D14
 D15
 D16
 D18
 D19
 D20
 D21

Contidos

Topic	
BLOQUE 1: DESENVOLVEMENTO DO PENSAMENTO MATEMÁTICO.	1.1. A importancia da Educación Infantil. 1.2. Teorías de aprendizaxe. 1.3. Sentido da educación matemática na Educación Infantil.
1. As matemáticas e a Educación Infantil.	
2. O desenvolvemento dos conceptos numéricos.	2.1. A aprendizaxe dos conceptos aritméticos. 2.2. Desenvolvemento dos conceptos numéricos. 2.3. O desenvolvemento da capacidade de sumar e restar. 2.4. A representación e o significado dos números. 2.5. Comentario final sobre a Aritmética.
3. O pensamento espacial.	3.1. Introducción. Importancia do pensamento espacial. 3.2. O concepto de espazo. 3.3. A teoría de van Hiele. 3.4. Desenvolvemento dalgúns conceptos espaciais. 3.5. Conclusións sobre a representación do espazo.
4. As magnitudes e a medida.	4.1. As magnitudes e a medida. Adquisición dos conceptos de magnitude e medida. Estadios principais. 4.2. Lonxitude. 4.3. Masa e peso. 4.4. Volume e capacidade. 4.5. Tempo e diñeiro. 4.6. Conclusións sobre magnitude e medida.
BLOQUE 2: DIDÁCTICA DA MATEMÁTICA NA EDUCACIÓN INFANTIL.	5.1. Ensinanza e aprendizaxe. 5.2. A aprendizaxe de conceptos matemáticos. 5.3. A aprendizaxe en matemáticas segundo Dienes. 5.4. A teoría de situacións de Brousseau. 5.5. O ensino da Matemática na Educación Infantil.
5. O proceso de ensinanza e aprendizaxe.	
6. Obxectivos e contidos matemáticos no currículo da educación infantil.	6.1. Obxectivos da educación en matemáticas 6.2. Contidos de matemáticas na educación infantil. 6.2. O panorama internacional. Directrices oficiais.
7. Recursos e materiais.	7.1. O xogo e a educación en matemáticas. 7.2. O obradoiro de matemáticas. 7.3. Os recursos e os materiais na educación infantil. 7.4. Os materiais para as matemáticas. 7.5. Fontes e bibliografía.
8. A actividade matemática na Educación Infantil.	8.1. Os problemas. A comunicación. O razoamento. As Conexións. 8.2. Propiedades e relacións de obxectos e coleccións. 8.3. O número. 8.4. Formas, orientación e representación no espazo. 8.5. A medida.
9. Organización dos contidos.	9.1. Organización e desenvolvemento dos contidos. 9.2.- A globalización e as conexións con outros bloques. 9.3.- Secuenciación dos contidos.
10. A avaliación en matemáticas.	10.1. Funcións, fases e instrumentos para a avaliación.
11. As matemáticas e a educación especial.	.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours

Actividades introductorias	2	0	2
Lección maxistral	34	0	34
Titoría en grupo	2	0	2
Traballo tutelado	0	20	20
Presentación	8	0	8
Obradoiro	6	0	6
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	0	2

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Introdución e presentación da materia. Reparto da documentación base. Referencias bibliográficas recomendadas. Información sobre os traballos en grupo e os temas. Formación dos grupos e escolla do traballo. Pautas e métodos para a exposición dos traballos. Calendario das exposicións.
Lección maxistral	Presentación e explicación dos contidos do temario. Síntese e reflexión sobre os contidos. Presentación de materiais para o ensino da matemática. O estudante incorporará ao seu caderno de traballo o desenvolvemento do temario e os documentos que entregue o profesor.
Titoría en grupo	Os grupos de traballo informarán ao profesor sobre o tema escollido. O profesor dará as indicacións pertinentes e aconsellará sobre a mellor forma de presentalo e expoñelo.
Traballo tutelado	Os estudantes formarán grupos para traballar e expoñer un tema monográfico de Didáctica da Matemática na Educación Infantil. Os temas serán propostos polo profesor e escollidos polos grupos. Poden ser propostos outros temas sempre que sexan sometidos á consideración do profesor. Cada grupo informará ao profesor do tema escollido, os integrantes do grupo e a bibliografía inicial. Os traballos se irán asignando por rigorosa orde de solicitude.
Presentación	O calendario para as exposicións será establecido polo profesor segundo criterios académicos que dará a coñecer aos estudantes. Deberán entregar ao profesor unha copia escrita así como un resumo do mesmo en soporte informático. Os traballos serán expostos de forma oral por todos os membros do grupo sendo obrigatoria a asistencia a todas as exposicións. Na aula se propiciará a reflexión e discusión sobre os temas expostos. Os resumos de todos os traballos expostos quedará a disposición dos estudantes para que podan incorporalos ao seu caderno de traballo.
Obradoiro	Exposición, coñecemento e traballo directo con diferentes xogos de regras e materiais manipulativos para a matemática na Educación Infantil. Consulta e estudo da súa utilidade. Apuntamentos e recollida de información que será incorporada ao caderno de traballo. A asistencia é obrigatoria. O seu control sera mediante sinatura.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Titoría en grupo	Cada grupo informará ao profesor do estado de desenvolvemento do tema de traballo, e poderán consultar e recibir información complementaria para a súa mellor presentación e exposición. Nas horas de titoría individualizada que se determinen, os estudantes poderán consultar co profesor as dúbidas, tanto teóricas como prácticas, que se lle presenten sobre a materia.

Avaliación

Description	Qualification	Training and Learning Results
-------------	---------------	-------------------------------

Traballo tutelado	Para a avaliación dos traballos se terán en conta os seguintes criterios: - O tipo de traballo e o seu grao de dificultade: interese do tema, bibliografía consultada e idioma, etc. - A corrección do documento e o seu resumo: boa estruturación, corrección na presentación e a escritura, bibliografía, construción de materiais, experimentación, resumo ben elaborado, etc.	15	B1 B2 B3 B4 B6 B7 B9	C33 C34 C41 C55	D1 D2 D3 D6 D8 D9 D11 D13 D15 D16 D17 D20 D21	
Presentación	Para a avaliación da exposición dos traballos se terán en conta os seguintes criterios: - A exposición oral e a presentación: cohesión do grupo, claridade na exposición, utilización de medios informáticos, emprego de materiais, conclusións, etc. - A asistencia a todas as exposicións. O seu control será mediante sinatura. - A intervención na aula sobre o tema exposto ou nos debates posteriores.	15	B5 B6	C33 C34 C41 C55	D1 D3 D5 D8 D9 D11 D13 D18 D21	
Exame de preguntas de desenvolvemento	1º Bloque: tres apartados dos temas impartidos. Un de cada tema. 2º Bloque: cinco cuestións sobre os temas impartidos. Cada unha terá diferente peso segundo o seu grao de amplitude e dificultade. Os estudantes saberán no momento da proba a cualificación máxima de cada unha delas. Criterios de avaliación: - Adquisición do coñecemento das cuestións propostas. - Claridade na exposición, e corrección na redacción e a escritura. - Utilización correcta de conceptos matemáticos. - Capacidade para aplicar o coñecemento teórico.	70	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B3 B6	C33 C34 C41	D3 D13 D15 D17 D21

Other comments on the Evaluation

A cualificación final da materia será a suma das obtidas no traballo (cualificación de 0 a 3) e na proba individual escrita (cualificación de 0 a 7).

O exame constará de dúas partes, unha por cada un dos bloques de contido teórico da materia.

Avaliación voluntaria durante o curso: unha proba escrita de cada un dos bloques do temario. As dúas partes deben ser aprobadas de forma independente para liberar materia do exame final.

Os estudantes que non se integren nos grupos de traballo das clases prácticas ou non cumpran os requisitos establecidos como criterios de avaliación terán como única opción o exame (cualificación de 0 a 7), sendo a cualificación obtida a súa cualificación final da materia.

Co mesmo criterio, os que non se presenten ao exame terán como cualificación final a obtida no traballo.

No caso de non ter superada a materia na primeira convocatoria, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de xullo

SEGUNDA CONVOCATORIA E SEGUINTE

Os estudantes que non superen a materia deberán pasar un novo exame (de 0 a 7). A cualificación que obtiveran no traballo (de 0 a 3) no curso correspondente será engadida á nova cualificación.

EVALUACIÓN DE ALUMNOS NON ASISTENTES As competencias serán avaliadas mediante a realización dun examen (de 0 a 10).

As datas oficiais dos exames pódense consultar na páxina web da facultade (<http://fcced.uvigo.es/gl/docencia/exames>)

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

DICKSON, L.; BROWN, M. ; GIBSON, O., **El aprendizaje de las matemáticas**, 1991,

CHAMORRO, M^a. DEL C. (Cordinadora), **Didáctica de las Matemáticas para Educación Infantil**, 2005,

CASCALLANA, M.T., **Iniciación a las matemáticas. Materiales y recursos**, 2002,

N.C.T.M., **Principios y estándares para la Educación Matemática**, 2003,

BERDONNEAU, C., **Matemáticas Activas (2-6 años)**, 2007,

Complementary Bibliography

Recomendacións

Subjects that it is recommended to have taken before

Matemáticas para mestres: Educación infantil/P02G110V01602

Other comments

Non é necesario, para cursar esta materia, ter superado a de Matemáticas para Mestres.

A Didáctica das matemáticas resulta imprescindible para poder completar a formación que todo profesional competente en Educación Infantil necesita.

IDENTIFYING DATA**Xogo na educación infantil**

Subject	Xogo na educación infantil			
Code	P02G110V01912			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	4	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Didácticas especiais			
Coordinator	Novo Carballal, Antonio Figueira Rodriguez, Alberto			
Lecturers	Figueira Rodriguez, Alberto Novo Carballal, Antonio			
E-mail	anovo@uvigo.es afigueira@uvigo.es			
Web				
General description	A materia aporta unha visión xeral do xogo como elemento imprescindible do proceso ensino-aprendizaxe.			

Competencias

Code

- A1 Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
- A2 Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
- A3 Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
- A4 Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
- A5 Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
- B1 Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
- B2 Promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
- B3 Diseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
- B4 Fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
- B5 Reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
- B7 Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia.
- B11 Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes
- C1 Comprender os procesos educativos e de aprendizaxe no período 0-6, no contexto familiar, social e escolar.
- C2 Coñecer os desenvolvementos da psicología evolutiva da infancia nos períodos 0-3 e 3-6.
- C4 Recoñecer a identidade da etapa e as súas características cognitivas, psicomotoras, comunicativas, sociais, afectivas.
- C5 Saber promover a adquisición de hábitos en torno á autonomía, a liberdade, a curiosidade, a observación, a experimentación, a imitación, a aceptación de normas e de límites, o xogo simbólico e heurístico
- C6 Coñecer a dimensión pedagóxica da interacción cos iguais e os adultos e saber promover a participación en actividades colectivas, o traballo cooperativo e o esforzo individual.
- C7 Identificar dificultades de aprendizaxe, disfuncións cognitivas e as relacionadas coa atención.
- C9 Adquirir recursos para favorecer a integración educativa de estudantes con dificultades.
- C10 Crear e manter lazos de comunicación coas familias para incidir eficazmente no proceso educativo.
- C13 Analizar e incorporar de forma crítica as cuestións máis relevantes da sociedade actual que afectan á educación familiar e escolar: impacto social e educativo das linguaxes audiovisuais e das pantallas; cambios nas relacións de xénero e intergeneracionais; multiculturalidade e interculturalidade; discriminación e inclusión social e desenvolvemento sostenible.
- C15 Coñecer os principios básicos dun desenvolvemento e comportamento saudables.
- C16 Identificar trastornos no sono, a alimentación, o desenvolvemento psicomotor, a atención e a percepción auditiva e visual.

- C17 Colaborar cos profesionais especializados para solucionar devanditos trastornos.
- C18 Detectar carencias afectivas, alimenticias e de benestar que perturben o desenvolvemento físico e psíquico adecuado dos estudantes.
- C19 Comprender que a dinámica diaria en educación infantil é cambiante en función de cada estudante, grupo e situación e saber ser flexible no exercicio da función docente.
- C20 Valorar a importancia da estabilidade e a regularidad na contorna escolar, os horarios e os estados de ánimo do profesorado como factores que contribúen ao progreso armónico e integral dos estudantes.
- C21 Saber traballar en equipo con outros profesionais de dentro e fóra do centro na atención a cada estudante, así como na planificación das secuencias de aprendizaxe e na organización das situacións de traballo no aula e no espazo de xogo, identificando as peculiaridades do período 0-3 e do período 3-6.
- C22 Atender as necesidades dos estudantes e transmitir seguridade, tranquilidade e afecto.
- C23 Comprender que a observación sistemática é un instrumento básico para poder reflexionar sobre a práctica e a realidade, así como contribuír á innovación e a mellóraa en educación infantil.
- C24 Dominar as técnicas de observación e rexistro.
- C29 Valorar a importancia do traballo en equipo
- C32 Valorar a relación persoal con cada estudante e a súa familia como factor de calidade da educación.
- C33 Coñecer os fundamentos científicos, matemáticos e tecnolóxicos do currículo desta etapa así como as teorías sobre a adquisición e desenvolvemento das aprendizaxes correspondentes .
- C34 Coñecer estratexias didácticas para desenvolver representacións numéricas e nocións espaciais, geométricas e de desenvolvemento lóxico.
- C45 Coñecer a tradición oral e o folklore.
- C49 Recoñecer e valorar o uso adecuado da linguaxe verbal e non verbal.
- C53 Coñecer os fundamentos musicais, plásticos e de expresión corporal do currículo desta etapa así como as teorías sobre a adquisición e desenvolvemento das aprendizaxes correspondentes.
- C54 Coñecer e utilizar cancións para promover a educación auditiva, rítmica e vocal.
- C55 Saber utilizar o xogo como recurso didáctico, así como deseñar actividades de aprendizaxe baseadas en principios lúdicos.
- C56 Elaborar propostas didácticas que fomenten a percepción e expresión musicais, as habilidades motrices, o debuxo e a creatividade.
- C60 Coñecer e aplicar os procesos de interacción e comunicación no aula, así como dominar as destrezas e habilidades sociais necesarias para fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e a convivencia.
- C61 Controlar e facer o seguimento do proceso educativo e, en particular, de ensino e aprendizaxe mediante o dominio de técnicas e estratexias necesarias.
- C62 Relacionar teoría e práctica coa realidade do aula e do centro.
- C63 Participar na actividade docente e aprender a saber facer, actuando e reflexionando desde a práctica.
- D1 Capacidade de análise e síntese
- D2 Capacidade de organización e planificación
- D3 Comunicación oral e escrita
- D6 Capacidade de xestión da información
- D7 Resolución de problemas
- D8 Toma de decisións
- D9 Traballo en equipo
- D11 Habilidades nas relacións interpersoais
- D12 Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
- D13 Razoamento crítico
- D14 Compromiso ético
- D15 Aprendizaxe autónoma
- D16 Adaptación a novas situacións
- D17 Creatividade
- D18 Lideranza
- D19 Coñecemento doutras culturas e costumes
- D20 Iniciativa e espírito emprendedor
- D21 Motivación pola calidade
- D22 Sensibilidade por temas ambientais

Resultados de aprendizaxe

Expected results from this subject

Training and Learning
Results

1. Saber utilizar o xogo como recurso didáctico, así como deseñar actividades de aprendizaxe baseadas en principios lúdicos.

A1	B1	C1	D1
A2	B2	C2	D2
A4	B3	C4	D3
A5	B4	C5	D6
	B5	C7	D7
	B7	C9	D8
	B11	C13	D9
		C15	D11
		C16	D12
		C17	D13
		C18	D14
		C19	D15
		C20	D16
		C21	D17
		C22	D18
		C23	D19
		C24	D20
		C29	D21
		C32	D22
		C33	
		C34	
		C45	
		C53	
		C54	
		C55	
		C56	
		C60	
		C61	
		C62	
		C63	

---

2. Saber utilizar o xogo como principal recurso didáctico e utilízalo para o proceso de autonomía persoal

A1	B2	C1	D1
A2	B7	C2	D2
A4		C4	D3
		C5	D6
		C6	D7
		C7	D8
		C9	D9
		C10	D11
		C13	D12
		C15	D13
		C16	D14
		C17	D15
		C18	D16
		C19	D17
		C20	D18
		C21	D19
		C22	D20
		C23	D21
		C24	D22
		C29	
		C32	
		C33	
		C34	
		C45	
		C49	
		C53	
		C54	
		C55	
		C56	
		C60	
		C61	
		C62	
		C63	

---

3. Promover o xogo simbólico e de representación de roles como principal medio de coñecemento da realidade social.	A1	B1	C1	D1
	A2	B2	C2	D2
		B3	C4	D3
		B4	C5	D6
		B5	C6	D7
			C7	D8
			C9	D9
			C10	D11
			C13	D12
			C15	D13
			C16	D14
			C17	D15
			C18	D16
			C19	D17
			C20	D18
			C21	D19
			C22	D20
			C23	D21
			C24	D22
			C29	
			C32	
			C33	
			C34	
			C45	
			C49	
			C53	
			C54	
			C55	
			C56	
			C60	
			C61	
			C62	
			C63	
4. Ser capaz de utilizar os xogos como medio para promover a comprensión da realidade.	A3	B2	C1	D1
	A4	B3	C2	D2
		B4	C4	D3
			C5	D6
			C6	D7
			C7	D8
			C9	D9
			C10	D11
			C13	D12
			C15	D13
			C16	D14
			C17	D15
			C18	D16
			C19	D17
			C20	D18
			C21	D19
			C22	D21
			C23	D22
			C24	
			C29	
			C32	
			C33	
			C34	
			C45	
			C49	
			C53	
			C54	
			C55	
			C56	
			C60	
			C61	
			C62	
			C63	

5. Diseñar actividades encamiñadas ao desenvolvemento das habilidades motrices.

A1	B1	C1	D1
A2	B3	C2	D2
A3	B4	C4	D3
A4	B5	C5	D6
	B7	C6	D7
	B11	C7	D8
		C9	D9
		C10	D11
		C13	D12
		C18	D13
		C19	D14
		C22	D15
		C45	D16
		C53	D17
		C54	D18
		C55	D19
		C56	D20
		C62	D21
			D22

Contidos

Topic

1. BLOQUE 1; Concepto e fundamentos do xogo na idade infantil.	Concepto e fundamentos.
2. BLOQUE 2; Os xogos na idade infantil.	- Xogos con material motriz. - Xogos con material reutilizable. - Xogo simbólico. - ...
3. BLOQUE 3; Espazos, recursos e materiais para o xogo infantil.	- Espazos. - Recursos. - Materiais.
4. BLOQUE 4; Novas tendencias no xogo infantil.	- As novas tecnoloxías e o xogo. - Os xogos ambientados.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	2	0	2
Lección maxistral	12	0	12
Traballo tutelado	4	12	16
Presentación	2	0	2
Exame de preguntas obxectivas	2	0	2
Traballo	2	0	2
Práctica de laboratorio	2	0	2

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	Sesión maxistral dos contidos da materia en determinados momentos incluíndo estratexias de resolución de problemas ou descubrimiento guiado.
Traballo tutelado	O estudante de xeito individual o en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios. Trátase de unha actividade autónoma dos estudantes que inclúe a procura e recolleita de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción
Presentación	Exposicións prácticas de sesións.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Lección maxistral	Base teórica do xogo
Presentación	Entregas cumprindo os criterios de avaliación.

Traballo tutelado	A atención o alumnado farase través da plataforma Tema, por correo electrónico, teléfono ou na propia aula. O alumnado poderá consultar directamente calquer tipo de dúbida nos horarios de titoría.
Actividades introdutorias	A atención o alumnado farase través da plataforma Tema, por correo electrónico, teléfono ou na propia aula. O alumnado poderá consultar directamente calquer tipo de dúbida nos horarios de titoría.
Tests	Description
Práctica de laboratorio	A atención o alumnado farase través da plataforma Tema, por correo electrónico, teléfono ou na propia aula. O alumnado poderá consultar directamente calquer tipo de dúbida nos horarios de titoría.

Avaliación					
	Description	Qualification	Training and Learning Results		
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...).	40	A1 A4	B3 C5 C21 C33 C56	
Traballo	Traballos vinculados á parte práctica da materia.	30	A2	B7 B11	
Práctica de laboratorio	Probas para a avaliación que inclúen actividades, problemas ou exercicios prácticos a resolver. Os alumnos deben dar resposta á actividade suscitada, aplicando os coñecementos teóricos e prácticos da materia.	30	A3	C1 C20 C63	D9

Other comments on the Evaluation

TODO O ALUMNADO, ASISTA OU NON ÁS AULAS, TEN DEREITO A SER AVALIADO (MEDIANTE UN EXAME OU NO MODO EN QUE SE ESTABLEZA NESTA GUÍA DOCENTE

Na primeira convocatoria:

A parte teórica sumará ata o 40 % (as probas de pregunta curta e resolución de problemas e/ou exercicios) a parte práctica o 40 % (probas prácticas, traballos e exposición na aula) e o 20% a asistencia. Será necesario superar o 5 (o 50 % da nota) tanto na parte teórica como na práctica separadamente e o 80% da asistencia a clase.

Para a segunda convocatoria:

Na parte teórica, as partes aprobadas teranse en conta coa nota correspondente.

A parte práctica, recuperarase mediante supostos prácticos do xogo motor, que o alumnado debe resolver segundo o contido teórico práctico de cada unha das partes.

De non ter superada a materia na primeira convocatoria, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de nullo.

As datas oficiais dos exames pódense consultar na web da facultade na ligazón <http://fced.uvigo.es/es/docencia/examenes>

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

BUCHER,W., **1000 Exercices and jeux de natation.**, Vigot, 1986

CAMIÑA, F., **Xogos Acuáticos**, Lea, 1997

BANET,J. y ABBADIE, M., **Como enseñar a Través del Juego**, Fontanella, 1975

BERNE,E., **Juegos en que participamos: Psicología de relaciones.**, Diana, 1987

LUQU,F. Y LUQUE, S., **Guía de juegos escolares con compañeros: fuerza, potencia, atención.**, Gymnos, 1995

CAÑIZAS, J.M., **400 juegos y ejercicios por parejas para el desarrollo de las habilidades básicas.**, Wanceulen, 1992

Complementary Bibliography

Recomendacións

IDENTIFYING DATA**A linguaxe corporal**

Subject	A linguaxe corporal			
Code	P02G110V01928			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	4	1c
Teaching language	Castelán			
Department	Didácticas especiais			
Coordinator	García Ordóñez, Enrique			
Lecturers	García Ordóñez, Enrique			
E-mail	kikeord@gmail.com			
Web				
General description	Nesta materia o alumnado coñecerá as posibilidades expresivas do corpo e da linguaxe, adquirindo e vivenciando competencias que lle van a permitir favorecer o correcto desenvolvemento da expresión corporal no alumnado de 3 a 6 anos.			

Competencias

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
B2	Promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
B4	Fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
B8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia
B10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias
B11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promova nos estudantes
B12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
C57	Analizar as linguaxes audiovisuais e as súas implicacións educativas.
C58	Promover a sensibilidade relativa á expresión plástica e á creación artística.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D6	Capacidade de xestión da información
D7	Resolución de problemas
D8	Toma de decisións
D9	Traballo en equipo
D14	Compromiso ético
D15	Aprendizaxe autónoma
D16	Adaptación a novas situacións
D17	Creatividade
D18	Lideranza
D19	Coñecemento doutras culturas e costumes
D21	Motivación pola calidade

Resultados de aprendizaxe				
Expected results from this subject	Training and Learning Results			
1. Saber utilizar o xogo como principal recurso didáctico, así como deseñar actividades de aprendizaxe baseadas en principios lúdicos e na linguaxe corporal.	A2 A4	B1 B2 B10	C57 C58	D1 D8 D16 D17
2. Potenciar nos nenos e as nenas o coñecemento e control do seu corpo e as súas posibilidades motrices mediante o corpo.	A1 A3 A5	B4 B8 B12		D1 D15
3. Promover o xogo simbólico e de representación de roles como principal medio de coñecemento da realidade social.	A2 A3	B4 B11 B12		D1 D14 D15 D16 D17 D18
4. Potenciar o uso da linguaxe corporal para conseguir unha mellor expresión, respectar o traballo propio e desenvolver habilidades sociais.	A1 A2 A5	B2 B4 B11 B12		D1 D7 D14 D15 D21
5. Potenciar nos nenos e as nenas o coñecemento e control do seu corpo e as súas posibilidades motrices.	A2 A4	B1 B8 B11 B12		D1 D2 D6 D9 D15 D16 D19
6. Ser capaz de deseñar actividades de aprendizaxe de novas formas de expresión.	A1 A3	B1 B4 B8 B11		D14 D15

Contidos

Topic	
Bloque 1. Principios básicos da linguaxe corporal en Educación Infantil. Linguaxe corporal e estilos docentes en Ed. Infantil.	Tema 1. Marco conceptual da linguaxe corporal na educación infantil. Tema 2. Linguaxe corporal e os seus elementos.
Bloque 2. A linguaxe corporal medio de representación, expresión e comunicación en Educación Infantil. O código non verbal na infancia.	Tema 3. A comunicación a través da linguaxe corporal. Tema 4. Elementos non intencionais da linguaxe corporal. Tema 5. O proceso de alfabetización da linguaxe corporal. Os contidos específicos da linguaxe corporal.
Bloque 3. Do xogo simbólico ao xogo dramático. A creatividade	Tema 6. Definindo conceptos. Xogo, xogo simbólico, xogo dramático e teatro. Tema 7. O xogo dramático e o teatro desde a teoría das intelixencias múltiples. Tema 8. O xogo dramático como estratexia nas aulas.
Bloque 4. Principios metodolóxico-didácticos para a aplicación de técnicas artístico-expresivas en educación infantil: a danza creativa e tradicional, o teatro de sombras, a pantomima e a dramatización.	Tema 9. A danza como manifestación expresivo-educativa. Tema 10. A dramatización como manifestación expresivo-educativa.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	22.5	45	67.5
Prácticas de laboratorio	30	52.5	82.5

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	O profesor expoñerá os contidos da materia, aclarando conceptos, clasificacións, técnicas de aplicación, fundamentos, etc.
Prácticas de laboratorio	Prácticas que formarán parte do traballo da materia, e que serán desenvolvidas polos alumnos e avaliadas in situ polo profesor e alumnos, intentando conseguir as aprendizaxes oportunas.

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Prácticas de laboratorio	Realizáranse nas horas de practica da materia
Lección maxistral	Impartidas na aula teorica POLO PROFESOR

Avaliación						
	Description	Qualification	Training and Learning Results			
Lección maxistral	Avaliarase: - Exame de os contidos impartidos en aula. - A calidade de os traballos.	40	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B4 B8 B10	C57 C58	D17
Prácticas de laboratorio	Avaliarase: - A participación activa - A calidade de os traballos - A exposición de as sesións	60	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B4 B8 B10 B11 B12	C57 C58	D1 D2 D6 D7 D8 D9 D14 D15 D16 D17 D18 D19 D21

Other comments on the Evaluation

Para superar a materia será imprescindible ter aprobadas ambas partes, prácticas de laboratorio e lección maxistral, cun mínimo de 5 sobre 10.

Gardarase a cualificación de cada un dos apartados anteriores na convocatoria extraordinaria de xullo.

Todo o alumnado, asista ou non ás clases, ten dereito a ser avaliado.

Para os alumnos non asistentes ou que non alcancen o 80% das asistencias, o exame teórico terá un valor do 60% e as prácticas de laboratorio un 40%.

De non ter superada a materia na primeira convocatoria, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de xullo.

As datas oficiais dos exames pódense consultar na web da facultade, no seguinte enlace <http://fcced.uvigo.é/gl/docencia/exames>

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Nista-Piccolo, V., **Movimiento y Expresión Corporal.**, NARCEA, 2015

Ortiz, M., **Comunicación y Lenguaje Corporal. Bases y fundamentos aplicados al ámbito educativo.**, PROYECTO SUR, 2000

VVAA, **La Educación Psicomotriz (3-8 años). Cuerpo, Movimiento, Percepción, Afectividad: Una propuesta teórico-práctica.**, GRAO, 2007

Complementary Bibliography

Cebreiros, J., **Olvida tu Lenguaje Corporal. Una nueva forma de entender la comunicación.**, PLATAFORMA EDITORIAL, 2015

Fajardo, L. & Moya, C., **Fundamentos Neuropsicológicos del Lenguaje**, EDICIONES UNIVERSIDAD DE SALAMANCA, 1999

Ortiz, M., **Expresión Corporal. Una propuesta didáctica para el profesorado de Educación Física**, GRUPO EDITORIAL UNIVERSITARIO, 2002

Pat, O., **Psicoterapia Sensoriomotriz**, DESCLEE DE BROUWER, 2016

Pons, C., **Comunicación no verbal**, KAIROS, 2015

Ruíz de Velasco, A., & Abad, J., **El Juego Simbólico**, GRAO, 2011

Sainz De Vicuña, P., **Educación en el aula de 2 años: Una propuesta Metodológica**, GRAO, 2010

Velázquez, E., **Afecto y Lenguaje. La construcción del sujeto**, EDICIONES UAB, 2014

VVAA, **Movimiento y Lenguajes. De la experiencia sensorio-perceptiva a la conciencia y el pensamiento.**, GRAO, 2017

VVAA, **Comportamiento no verbal. Más allá de la comunicación y el lenguaje**, EDICIONES PIRAMIDE, 2016

Recomendacións**Subjects that continue the syllabus**

A educación física como medio de interdisciplinaridade/P02G120V01941

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Actividade física e diversidade na escola/P02G120V01945

Subjects that it is recommended to have taken before

Educación física e a súa didáctica na educación primaria/P02G120V01601

IDENTIFYING DATA**Actividade física e diversidade na educación infantil**

Subject	Actividade física e diversidade na educación infantil			
Code	P02G110V01929			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	4	1c
Teaching language	Galego			
Department	Didácticas especiais			
Coordinator	Alvariñas Villaverde, Mirian Vicente Vila, Pedro			
Lecturers	Alvariñas Villaverde, Mirian Vicente Vila, Pedro			
E-mail	pvicente@uvigo.es myalva@uvigo.es			
Web				
General description	A materia aborda a organización dos procesos educativos no eido das actividades físicas en relación coa atención as necesidades educativas especiais do alumnado en idade de escolarización na etapa de educación infantil baseada na adaptación do contexto educativo			

Competencias

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
B2	Promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
B3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
B4	Fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
B8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia
B9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
B11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes
B12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D6	Capacidade de xestión da información
D7	Resolución de problemas
D8	Toma de decisións
D9	Traballo en equipo
D11	Habilidades nas relacións interpersoais
D13	Razoamento crítico
D14	Compromiso ético
D15	Aprendizaxe autónoma

D16 Adaptación a novas situacións

D17 Creatividade

D18 Lideranza

D19 Coñecemento doutras culturas e costumes

D20 Iniciativa e espírito emprendedor

D21 Motivación pola calidade

Resultados de aprendizaxe

Expected results from this subject

Training and Learning
Results

1. Saber utilizar o xogo como recurso didáctico, así como deseñar actividades de aprendizaxe para a diversidade.	A1	B1	D1
	A2	B2	D2
	A3	B3	D6
	A4	B4	D7
	A5	B8	D8
		B9	D9
		B11	D11
		B12	D13
			D14
			D15
			D16
			D17
2. Ser capaz de utilizar os xogos como medio para promover a comprensión da realidade.	A1	B1	D1
	A2	B2	D2
	A3	B3	D6
	A4	B4	D7
	A5	B8	D8
		B9	D9
		B11	D11
		B12	D13
			D14
			D15
			D16
			D17
3. Deseñar actividades encamiñadas ao desenvolvemento das habilidades motrices que atendan á diversidade	A1	B1	D1
	A2	B2	D2
	A3	B3	D6
	A4	B4	D7
	A5	B8	D8
		B9	D9
		B11	D11
		B12	D13
			D14
			D15
			D16
			D17

---

4. Coñecer o desenvolvemento psicomotor e deseñar intervencións que atendan á diversidade	A1	B1	D1	
	A2	B2	D2	
	A3	B3	D6	
	A4	B4	D7	
	A5	B8	D8	
		B9	D9	
		B11	D11	
		B12	D13	
			D14	
			D15	
			D16	
			D17	
			D18	
			D19	
			D20	
			D21	
	5. Promover o xogo simbólico e de representación de roles como principal medio de coñecemento da realidade social.	A1	B1	D1
		A2	B2	D2
		A3	B3	D6
		A4	B4	D7
		A5	B8	D8
		B9	D9	
		B11	D11	
		B12	D13	
			D14	
			D15	
			D16	
			D17	
			D18	
6. Ser capaz de desenvolver os hábitos de autonomía persoal e o respecto ás normas de convivencia nos seus alumnos.	A1	B1	D1	
	A2	B2	D2	
	A3	B3	D6	
	A4	B4	D7	
	A5	B8	D8	
		B9	D9	
		B11	D11	
		B12	D13	
			D14	
			D15	
			D16	
			D17	
			D18	
7. Deseñar actividades encamiñadas ao desenvolvemento das habilidades motrices	A1	B1	D1	
	A2	B2	D2	
	A3	B3	D6	
	A4	B4	D7	
	A5	B8	D8	
		B9	D9	
		B11	D11	
		B12	D13	
			D14	
			D15	
			D16	
			D17	
			D18	
8. Ser capaz de crear e manter liñas e lazos de comunicación coordinados coas familias para incidir máis eficazmente no proceso educativo	A5	B11	D11	
		B12	D13	
			D14	
			D19	
			D21	

Contidos	
Topic	
BLOQUE 1	Conceptos básicos sobre diversidade e actividade física. Tipoloxía da diversidade: diversidade socioculturais, alumnado con necesidades educativas especiais, diversidade de xéneros e persoas, etc
BLOQUE 2	A atención á diversidade en educación infantil desde a motricidade e a práctica de actividades físicas. Os Modelos de ensino. A aprendizaxe motriz cooperativo. A convivencia e a resolución de conflitos.
BLOQUE 3	Estratexias didácticas de atención á diversidade desde a actividade física en educación infantil.

Planificación			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Prácticas de laboratorio	30	52.5	82.5
Lección maxistral	22.5	45	67.5

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Prácticas de laboratorio	Organización, deseño, dirección e desenvolvemento de sesións prácticas, vencelladas ás competencias a desenvolver na materia. Organización, deseño, dirección e desenvolvemento de sesións prácticas nunha contorna educativa específica. Asistencia e participación activa nas prácticas desenvolvidas polo alumnado da materia.
Lección maxistral	Sesións de presentación e exposición de contidos de carácter conceptual e teórico vencellados ás competencias a desenvolver no alumnado e os contidos da materia.

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Lección maxistral	Sesión sobre os contidos teóricos ou conceptuais da materia a desenvolver na aula. A docencia repartirase en base os contidos específicos a desenvolver entre os docentes responsables da materia.
Prácticas de laboratorio	Deseño, dirección e desenvolvemento de sesións prácticas vencelladas as competencias e contidos desenvolvidos na materia. O desenvolvemento destas sesións corresponderá o profesorado e o alumnado da materia. A participación do alumnado nas sesión e o deseño, dirección e desenvolvemento das sesións por parte do alumnado son situacións obxecto da avaliación dos docentes responsables da materia.

Avaliación					
	Description	Qualification	Training and Learning Results		
Prácticas de laboratorio	Participación activa nas clases prácticas, deseño , dirección e desenvolvemento de sesións prácticas vencelladas coas competencias e contidos da materia. Presentación escrita da Unidade Didáctica marco de desenvolvemento das sesións prácticas.	50	A1	B1	D1
			A2	B2	D2
			A3	B3	D6
			A4	B4	D7
			A5	B8	D8
				B9	D9
				B11	D11
				B12	D13
					D14
					D15
					D16
					D17
					D18
					D19
					D20

50	A1	B1	D1
	A2	B2	D2
	A3	B3	D6
	A4	B4	D7
	A5	B8	D8
		B9	D9
		B11	D11
		B12	D13
			D14
			D15
			D16
			D17
			D18
			D19
			D20
			D21

Other comments on the Evaluation

TODO O ALUMNADO, ASISTA OU NON ÁS AULAS, TEN DEREITO A SER AVALIADO (MEDIANTE UN EXAME OU NO MODO EN QUE SE ESTABLEZA NESTA GUÍA DOCENTE)AS FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN SERÁN IDÉNTICAS AS DO ALUMNADO QUE TEN ASISTENCIA A ACTIVIDADES LECTIVAS.

E requisito imprescindible para a superación da materia ter aprobadas as dúas ferramentas ou instrumentos de avaliación establecidos. No caso de non superar a materia en primeira convocatoria gardanse as partes aprobadas exclusivamente ata a segunda convocatoria do mes de xullo. Non se gardan partes aprobadas da materia para outras matrículas na materia, correspondente a diferente curso académico.

De non ter superada a materia na primeira convocatoria, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de xullo.

As datas oficiais dos exames pódense consultar na web da facultade na ligazón <http://fced.uvigo.es/es/docencia/examenes>

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Gomez, H. (2009), **Educación Física y atención a la diversidad**, La tierra hoy, 2009

Lasaga, M.J. & Rodríguez, C., **La coeducación en la Educación Física y el deporte escolar: Liberar Modelos**, Wanceulen, 2006

Complementary Bibliography

Jiménez Martín, P. J., **Manual de estrategias de intervención en actividad física, deporte y valores**, Síntesis, 2008

Merida, R., **La orientación en educación infantil: una alianza entre los agentes educativos.**, Pirámide, 2012

Prades, J. & Oriol, M., **Los retos del multiculturalismo: en el origen de la diversidad.**, Encuentro,

Pratt, M. & Soler, S., **Actitudes valores y normas en la educación física. Reflexiones y propuestas didácticas**, INDE, 2003

Ruiz de Velasco, A., **El juego simbólico**, Graó, 2011

Sainz de Vicuña, P., **Educación en el aula de 2 años: una propuesta metodológica**, Graó, 2010

Recomendacións

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

A linguaxe corporal/P02G110V01928

Xogo na educación infantil/P02G110V01912

Subjects that it is recommended to have taken before

Educación: Desenvolvemento motor/P02G110V01202

IDENTIFYING DATA**Música nas culturas**

Subject	Música nas culturas			
Code	P02G110V01944			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	4	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Didácticas especiais			
Coordinator	Costa Vázquez, Luís			
Lecturers	Costa Vázquez, Luís			
E-mail	luiscosta@uvigo.es			
Web				
General description	Aproximación á música como parte da cultura, ás súas funcións sociais e simbólicas, tanto dentro de contextos históricos como contemporáneos e en ámbitos xeográficos diversos, comprendendo non só a tradición europea.			

Competencias

Code			
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.		
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.		
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.		
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.		
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.		
B8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia		
C54	Coñecer e utilizar cancións para promover a educación auditiva, rítmica e vocal.		
C55	Saber utilizar o xogo como recurso didáctico, así como deseñar actividades de aprendizaxe baseadas en principios lúdicos.		
C56	Elaborar propostas didácticas que fomenten a percepción e expresión musicais, as habilidades motrices, o debuxo e a creatividade.		
D1	Capacidade de análise e síntese		
D2	Capacidade de organización e planificación		
D6	Capacidade de xestión da información		
D8	Toma de decisións		
D9	Traballo en equipo		
D12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade		
D13	Razoamento crítico		
D14	Compromiso ético		
D15	Aprendizaxe autónoma		
D16	Adaptación a novas situacións		
D18	Lideranza		

Resultados de aprendizaxe

Expected results from this subject	Training and Learning Results	
1. Comprender os principios que contribúen á formación cultural, persoal e social dende as artes.	A1	D1
	A3	D2
	A4	D6
	A5	D9
		D13
		D14

2. Coñecer o currículo escolar da educación artística, nos seus aspectos musicais nas súas dimensións práctica e cultural.	A1 A3 A4			D1 D6
3. Coñecer a variedade de estilos e manifestacións que a música tivo dende unha perspectiva histórica, con atención preferente á tradición culta de occidente.	A1 A3 A5		C54 C55	D1 D2 D6 D14 D16
4. Coñecer a variedade de estilos e manifestacións que a música ten no contexto actual, nas diferentes culturas e tradicións do mundo, con especial atención ao noso ámbito cultural máis inmediato.	A1 A3 A5		C54 C55	D1 D2 D6 D13 D14 D16
5. Coñecer a variedade de estilos e manifestacións que se encontran bo noso medio inmediato: música culta, tradicional e popular.	A1 A3 A5		C54 C55	D1 D2 D6 D13 D14 D16
7. Adquirir recursos para fomentar o uso de toda a variedade de estilos musicais dentro da acción pedagóxica.	A1 A2 A3 A4			D1 D2 D6 D8 D14 D18
8. Adquirir a competencia para a busca autónoma de recursos nas principais fontes documentais de música de todos os estilos pertinentes (cultura, tradicional e popular).	A1 A2 A3 A4	B8	C54	D1 D2 D6 D8 D14 D16 D18
9. Desenvolver a capacidade para o achegamento e observación crítica de realidades específicas da música en diversos ámbitos culturais. Para a súa valoración e a presentación dos resultados deste achegamento crítico.	A2 A3 A4 A5		C56	D1 D2 D6 D8 D9 D12 D13 D14 D15 D16 D18
10. Desenvolver o sentido crítico ante os fenómenos de mass-mediación e os problemas da homoxeneización cultural nun mundo globalizado.	A3	B8		D1 D6 D13 D14 D16

Contidos

Topic

1. As funcións da música	a. Música como cultura b. Funcións sociais da música c. A música como marcador social: étnico, xeográfico, político, de idade, etc.
2. A música na tradición culta europea: Algunhas aproximacións	a. O mundo da ópera b. Música, literatura e poesía no mundo medieval c. Música e arte no romanticismo europeo
3. A música de tradición oral e popular	a. Conceptos de música tradicional e popular. b. Presenza da música nas sociedades tradicionais c. A música popular no s. XX
4. Aproximación ás manifestacións musicais pasadas ou actuais, e elaboración dun proxecto	a. A elección do obxecto e a selección das fontes de información. b. Elaboración do proxecto c. Presentación do proxecto

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Traballos de aula	12	48	60
Lección maxistral	25	50	75
Obradoiro	10	0	10
Presentación	5	0	5

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. O seu desenvolvemento pode estar vinculado con actividades autónomas do estudante.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Obradoiro	Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades manipulativas e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do profesor ás actividades individuais e/ou en grupo que desenvolven os estudantes.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Obradoiro	Seguemento do traballo do alumnado na aula, durante as sesións prácticas
Traballos de aula	Seguemento da elaboración dos traballos de aula
Lección maxistral	Exposición dos aspectos teóricos e prácticos de carácter xeral

Avaliación

Description	Qualification	Training and Learning Results			
		A1	B8	C54	D1
Traballos de aula Seguimento participativo nas sesións de aula	50	A2	B8	C55	D2
		A3		C56	D6
		A4			D8
		A5			D9
					D12
					D13
					D14
					D15
					D16
					D18
Obradoiro --	0	A1	B8	C54	D1
		A2		C55	D2
		A3		C56	D6
		A4			D8
		A5			D9
					D12
					D13
					D14
					D15
					D16
		D18			
Presentación Realización e Exposición en grupos reducido ou de xeito individual dun proxecto de investigación e reflexión crítica sobre un tópico da música, histórica ou actual	50	A2		C56	D1
		A3			D2
		A4			D6
					D9
					D12
					D13
					D14
					D15
					D16
					D18

Other comments on the Evaluation

Ao alumnado que teña unha asistencia regular (mínimo de 60% das clases impartidas) aplicaráselle os seguintes criterios de avaliación:

a) Por asistencia: ata un 40% da cualificación de acordo co nivel de asistencia, sempre por enriba do 60% das clases impartidas.

b) Elaboración dunha recensión crítica a partir dun texto ou textos proporcionados polo docente, cunha extensión mínima de 5 páxinas. Suporá ata un 30% da cualificación.

c) Presentación dun traballo de investigación ao redor dalgún tópico da música histórica ou actual, no que se porá de manifesto a análise e valoración da función social da música. Suporá ata un 30% da cualificación.

As persoas que non teñan unha asistencia regular ás clases, entendendo como tal un mínimo dun 60% das mesmas, deberán presentar os traballos indicados nos puntos b e c anteriores, que neste caso ponderarán o 50% da cualificación, cada un.

De non ter superada a materia na primeira convocatoria, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de xullo.

As datas oficiais dos exames pódense consultar na web da facultade na ligazón correspondente:

<http://fceed.uvigo.es/gl/docencia/exames>

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

COOK. Nicolas, **De Madonna al Canto Gregoriano**, Alianza, 2001

MARTÍ, Josep, **El aula de música ante el reto de la interculturalidad**, 2003

Complementary Bibliography

ESTEVE, Rafael, **Comprender y amar la música.**, Océano., 2008

ROSS. Alex., **The rest is Noise: Listening to the twentieth century**, Farrar. Straus & Giroux, 2007

SWANWICK. Keith, **Música, pensamiento y educación**, Morata, 1991

TRAVÉ, Gabriel., **Música y Problemas Sociales**, 2003

Recomendacións

Other comments

Recoméndase:

- 1) Asistencia regular ás clases.
  - 2) Actitude favorable, receptiva e activa.
  - 3) Predisposición ao traballo en grupo
-

IDENTIFYING DATA**Free body expression and dance**

Subject	Free body expression and dance			
Code	P02G110V01945			
Study programme	(*)Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	4th	1st
Teaching language	Spanish			
Department	Special Didactics			
Coordinator	García Pintos, Isidro			
Lecturers	García Pintos, Isidro			
E-mail	isidrogarcia@uvigo.es			
Web				
General description	Free body expression and dance is part of the Teaching Area of Musical Expression and encompasses motor, choreographic, corporeal, rhythmic and expressive knowledge of the musical education of boys and girls in childhood.			

Competencies

Code	
A1	That the students have showed to possess and comprise knowledges in an area of study that splits of the base of the secondary education general, and is used to find to a level that, although it supports in books of text advanced, includes also some appearances that involve pertinent knowledges of the avant-garde of his field of study.
A2	That the students know to apply his knowledges to his work or vocation of a professional form and possess the competitions that are used to to show by means of the preparation and defence of arguments and the resolution of problems inside his area of study.
A3	That the students have the capacity to gather and interpret notable data (usually notable of índole social inside his area of study) to issue trials that include a reflection on subjects, scientific or ethical.
A4	That the students can transmit information, ideas, problems and solutions to a so much specialised public as no skilled.
A5	That the students have developed those skills of necessary learning to undertake back studies with a high degree of autonomy.
B1	Know the aims, contents curriculares and criteria of evaluation of the Childish Education.
B2	Promote and facilitate the learnings in the first infancy, from a perspective globalizadora and integradora of the different cognitive dimensions, emotional, psicomotora and volitiva.
B8	Know foundations of dietary and childish hygiene. Know foundations of early attention and the bases and developments that allow to comprise the psychological processes, of learning and of construction of the personality in the first infancy.
B11	Reflexionar On the practices of classroom for innovar and improve the educational work Purchase habits and skills for the autonomous and cooperative learning and promote it in the students.
B12	Comprise the function, the possibilities and the limits of the education in the current society and the fundamental competitions that affect to the schools of childish education and to his professionals. Know models of improvement of the quality with application to the educational centres.
C45	Know the oral tradition and the folklore.
C53	Know the musical foundations, plastics and of corporal expression of the curriculum of this stage as well as the theories on the acquisition and development of the corresponding learnings.
C54	Know and use songs to promote the auditory education, rhythmical and vowel.
C55	Know use the game like didactic resource, as well as design activities of learning based in principles
C56	Elaborate didactic proposals that boost the perception and musical expression, the skills motrices, the drawing and the creativity.
C57	Analyse the audiovisual languages and his educational implications.
C58	Promote the relative sensitivity to the plastic expression and to the artistic creation.
D1	Capacity of analysis and synthesis
D2	Capacity of organisation and planning
D5	Knowledge of computer
D6	Capacity of management of the information
D7	Resolution of problems
D8	Takes of decisions
D9	Work in team
D11	Skills in the interpersonal relations
D12	Recognition of the diversity and multiculturalidad
D13	critical Reasoning
D14	ethical Commitment

D15 autonomous Learning

D16 Adaptation to new situations

D17 Creativity

D18 Leadership

D19 Knowledge of other cultures and habits

D20 Initiative and spirit emprendedor

D21 Motivation by the quality

Learning outcomes

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
1. Know the bases and development of the didactic of the corporal expression and the dance and be able to realize enabling adaptations access it all the students of primary to the *desfrute of the music and to the his use how half of expression.	A1 A3	B1 B2 B11	C54 C55 C57	D5 D6 D9 D14 D15 D16 D19 D21
2. Be able to #analyze the currents of musical education through the movement, extracting concepts and methodological lines with a systematic coherence.	A2 A4	B2 B12	C53 C54 C56 C57 C58	D5 D7 D11 D18 D20
3. Know the importance of the dance inside the history of the music in the diverse cultures.	A1 A5	B8 B12	C45 C53 C54	D1 D2 D12 D13 D14 D16 D19
4. Know use the musical game how didactic element and how content.	A3 A4	B2 B8 B11	C55 C56 C57 C58	D1 D2 D8 D9 D11 D12 D14 D17 D18
5. Be able to use references varied to improvise only or in group.	A2	B2 B8 B11	C54 C56	D1 D2 D7 D8 D13 D15 D17 D19 D20 D21
6. Dominate the didactic of the corporal expression-dance, as well as the techniques of programming, design of sessions, election and creation of resources and strategies of intervention.	A1 A2	B2 B8	C53	D2 D5 D8 D9 D13 D16 D18
7. Know the bases of the popular culture, with special reference to the own folklore of the autonomous community.	A4	B2 B12	C53 C58	D8 D12 D13 D14 D17 D19 D21

8. Know and dominate the principles of the expression and the corporal communication more directly related with the done musical and with the dance.	A4	B2 B8 B11	C53 C54 C55 C56	D1 D9 D12 D15 D17 D18 D19 D21
9. Know the processes of the creation *coreográfica applied to the classrooms of primary education.	A3	B2 B11	C54 C56	D2 D6 D9 D11 D12
10. Know a wide repertoire of dances of the world and his didactic procedures inside the primary education.	A4 A5	B2 B11	C53 C54	D6 D9 D12 D13 D15 D19 D21
11. Promote the practice of the expressive corporal work how half of *autocoñecemento and of human communication.	A1 A4	B2 B8 B11 B12	C45 C56 C58	D1 D5 D12 D13 D15 D16 D21

Contents

Topic

1- Rhythmic diagrams and polyrhythmic improvisation.	1.1 The corporal expression and the musical rhythm how bases of the dancing movement 1.2 Techniques of work of the rhythm in the Primary Education 1.3 The rhythmic canon 1.4 The improvisation how base stop the creation of new rhythms.
2- Corporal Percussions	2.1 The meaning of body and the corporal expression 2.2 basic Techniques of Corporal Expression 2.3 The corporal percussion. 2.4 corporal Percussion and audible tubes
3- Driving games and songs with movement	3.1 Songs for the development of the personality 3.2 Songs for the development of the control and adjustment postural 3.3 Songs for the development of the corporal diagram 3.4 Songs for the development of the balance 3.5 Songs for the development of the breath 3.6 Songs for the development of the relaxation 3.7 Songs for the development of the temporality 3.8 Songs for the development of the spaciality 3.9 Songs for the development of the coordination
4- Choreography creation. Elements. Processes.	4.1 The choreography how process of invention and creation in the classroom. 4.2 Dances of presentation and aerobics dances. 4.3 Other didactic resources: chinese shadows corporal, bed sheets, masks.
5- Galician Dance, dances of the world and dances of salon. Applications in the classroom.	5.1 The dance in the history. 5.2 Dance and Folklore of the world: representation, symbolism, function, suits... 5.3 Galician Dance 5.2 The dances of salon
6- Dance and improvisation: motivational sources and processes.	6.1 Creative developmental techniques: improvisation and building 6.2 To dramatization how process. Match Of improvisation. The clown 6.3 Improvisation in dances, dances and songs how half of expression and motivation of the student.
7- Methodologies for it didactic of the corporal expression-dance in the school.	7.1 Aspects pin for the teaching and learning the corporal expression and dance 7.2 Techniques for corporal awareness. Alexander Technique and Jacobson Technique. 7.3 Pedagogical Participative Currents and integrative methodologies on the corporal expression and the dance in the Primary Education.

Planning			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Classroom jobs	22	33	55
Lecturing	10	0	10
Presentation	10	10	20
Autonomous problem solving	0	10	10
Debate	10	0	10
Portfolio / dossier	0	20	20
Laboratory practice	0	25	25

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Methodologies	
	Description
Classroom jobs	The student develops exercises or projects in the low classroom the guidelines and supervision of the professor. His development can be linked with autonomous activities of the student.
Lecturing	Exhibition by part of the professor of the contained envelope to subject object of study, theoretical bases and/or guidelines of one work, exercise or project to develop pole student.
Presentation	The student will take part in the creation of distinct presentations and exhibitions that the professor propose in the classroom.
Autonomous problem solving	The student will work of autonomous form to resolve the distinct problems that go finding as much as it splits of a group or of individual way.
Debate	Opening debates and discussions to share different points of view, to extract conclusions and with the object of reflection like a way to the learning.

Personalized attention	
Methodologies	Description
Classroom jobs	Realization of choreographies *grupais and didactic driving proposals on songs proposed
Lecturing	Exhibition of driving songs guided to concrete ends and of dances of the concrete world
Presentation	Presentations *grupais of activities *encamiñadas to the development of the boys and of the girls
Autonomous problem solving	Resolution so much individual how *grupalmente of the problems that vain arising in the realization of the tasks
Debate	Common presentations of subjects with different approaches and *aportacións of different points of view
Tests	Description
Portfolio / dossier	Realization of a dossier or daily of kind in the that collect those really important data or *destacables as well as it serve by heart and teaching guide.
Laboratory practice	Realization of distinct proofs that serve to value the degree of settlement of the objective and the degree of tarpaulin between it planned and the attained

Assessment						
	Description	Qualification	Training and Learning Results			
Classroom jobs	Assistance, participation, implication and resolution of exercises or projects proposed.	40	A1 A2	B2 B8 B11	C53 C54 C55 C56	D2 D9 D12 D13 D14 D15 D17 D19 D21
Presentation	Participation and implication in the distinct presentations that propose , both individual and group	10	A4 A5	B2 B12	C45 C55 C56	D1 D2 D9 D18 D21

Autonomous problem solving	Capacity of resolution of exercises of autonomous form	10	A3 A4	B1 B2	C53 C55 C56 C57 C58	D1 D2 D12 D13 D16 D18 D21
Portfolio / dossier	Dossier organized with all the activities carried out in the subject by all the members of the kind and so much theoretical how practical.	20	A4	B8	C54 C56 C58	D5 D7 D8 D15 D16 D17 D19 D20
Laboratory practice	Individual and group realization of a practical proof.	20		B2	C53 C54 C55 C56	D2 D9 D12 D13 D14 D16 D18 D21

Other comments on the Evaluation

EVALUATION:

They Will apply two systems of evaluation differentiated stop the students Assistant and the No Assistant. The students that by diverse reasons can not take part in the development of the subject in quality of Assistant will owe to put in contact with the teaching staff us first days of start of the subject to inform of this situation and power be evaluated. Of the even way, all those students that, without notifying this situation, assist to less of 80% of the practical sessions will be considered stop all the effects how No Assistant.

* **Modality face-to-face:** The final note will come given by the sum of the punctuations obtained us distinct sections specified in the upper picture.

* **Modality no face-to-face** The students/the no assistants, will realize a practical examination related with the resulted of learning of the subject. The evaluation and the overrun of the same will come determined of the following way:

- The student or student will have to simulate a situation of classroom of childish and show and teach two dances, a free and a dance of the world. Besides It will have to comment in detail all the didactic aspects that had and takes into account to put in practice it. 40%
- The student or student will have to deliver a dossier envelope the activities carried out in the kinds. The professor would indicate him which and would have to feature a description detailed of the same, and have to exposed in front of the professor. 30%
- The student or student will have to realize two dances, a free and a dance of the world, in group of 4 to 6 participants, and in the that, the complexity and accuracy in the execution of the same, will be also valued. 30%

Of the even way that in the modality face-to-face, the final note will come given by the sum of the punctuations obtained in each of these parts.

SECOND ANNOUNCEMENT:

If not supass the subject, the no purchased competitions will be evaluated in the announcement of July, saving the note of the part surpassed (exclusively stop the present academic course), so much in the modality face-to-face how in the no face-to-face.

The dates of examinations can consult in the web of the faculty in the section of academic organisation <http://fcced.uvigo.es/gl/docencia/exames>

Sources of information

Basic Bibliography

BATALHA, A.P., **Metodologia do ensino da dança**, UTL, 2004
BERGE. I., **Danza la vida. El movimiento natural. Una autoeducación holística.**, Narcea, 2000
KALMAR, D., **¿Qué es la Expresión Corporal?**, Lumen, 2005
Learreta Ramos, B. y otros, **Didáctica de la Expresión Corporal**, Inde, 2005
MONTAVEZ, M.; ZEA, M.J., **Expresión Corporal. Propuestas para la acción.**, Re-crea., 1998
RUANO, K., SÁNCHEZ, G., **Expresión Corporal v Educación.**, Wanceulen., 2009

Complementary Bibliography

Knapp, M. L., **La comunicación no verbal: el cuerpo y el entorno.**, Paidós, 1992
Motos, T., **Iniciación a la expresión corporal: teoría, técnica y práctica.**, Humanitas, 1983
Pascual Mejía, P., **Didáctica de la Música. Infantil.**, Pearson, 2006
Pascual Mejía, P., **Didáctica de la Música. Primaria.**, Pearson, 2002
Pease, A., **El lenguaje del cuerpo**, Paidós, 1993
Salzer, J., **La expresión corporal.**, Herder, 1984
Santiago, P., **Desde la expresión corporal a la comunicación interpersonal**, Narcea, 1985
Schinca, M., **Expresión corporal.**, Escuela Española, 1989
Scott, M.D.; Powers, W.G., **La comunicación interpersonal como necesidad**, Narcea, 1985
Stokoe, P.; Schaechter, A., **La expresión corporal**, Paidós, 1984
Winnicott, D.W., **El gesto espontáneo**, Paidós, 1993
Zimmermann, D., **Observación y educación no verbal en la escuela infantil**, Morata, 1987

Recommendations

Other comments

It recommends:

- 1) continuous Assistance the kinds.
- 2) favourable Attitude, receptive and *participativa.

IDENTIFYING DATA**Prácticas externas: Practicum**

Subject	Prácticas externas: Practicum			
Code	P02G110V01981			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	48	Mandatory	4	An
Teaching language	Castelán Galego Inglés			
Department	Didáctica, organización escolar e métodos de investigación			
Coordinator	Martínez Figueira, María Esther			
Lecturers	Martínez Figueira, María Esther			
E-mail	esthermf@uvigo.es			
Web				

General description O artigo 2 do Real Decreto 1707/2011, de 18 de novembro, polo que se regulan as prácticas académicas externas dos estudantes universitarios, define estas como
□[...] unha actividade de natureza formativa realizada polos estudantes universitarios e supervisada polas Universidades, cuxo obxectivo é permitirles aos mesmos aplicar e complementar os coñecementos adquiridos na súa formación académica, favorecendo a adquisición de competencias que os preparen para o exercicio de actividades profesionais, faciliten a súa empregabilidade e fomenten a súa capacidade de emprendemento□.
O Real Decreto mencionado establece no seu artigo 3 que, coa realización das prácticas académicas externas, se pretenden alcanzar os seguintes fins:
a) Contribuír para a formación integral dos estudantes complementando a súa aprendizaxe teórica e práctica.
b) Facilitar o coñecemento da metodoloxía de traballo adecuada á realidade profesional na que os estudantes han operar, contrastando e aplicando os coñecementos adquiridos.
c) Favorecer o desenvolvemento de competencias técnicas, metodolóxicas, persoais e participativas.
d) Obter unha experiencia práctica que facilite a inserción no mercado de traballo e mellore a súa empregabilidade futura.
e) Favorecer a innovación, a creatividade e o emprendemento.

Competencias

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
B2	Promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
B3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
B4	Fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
B5	Reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
B6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
B7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia.
B8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia

- B9 Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
- B10 Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias
- B11 Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes
- B12 Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
- C59 Adquirir un coñecemento práctico do aula e da xestión da mesma.
- C60 Coñecer e aplicar os procesos de interacción e comunicación no aula, así como dominar as destrezas e habilidades sociais necesarias para fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e a convivencia.
- C61 Controlar e facer o seguimento do proceso educativo e, en particular, de ensino e aprendizaxe mediante o dominio de técnicas e estratexias necesarias.
- C62 Relacionar teoría e práctica coa realidade do aula e do centro.
- C63 Participar na actividade docente e aprender a saber facer, actuando e reflexionando desde a práctica.
- C64 Participar nas propostas de mellora nos distintos ámbitos de actuación que se poidan establecer nun centro
- C65 Regular os procesos de interacción e comunicación en grupos de estudantes de 0-3 anos e de 3-6 anos.
- C66 Coñecer formas de colaboración cos distintos sectores da comunidade educativa e da contorna social.
- D1 Capacidade de análise e síntese
- D2 Capacidade de organización e planificación
- D3 Comunicación oral e escrita
- D4 Coñecemento de lingua estranxeira
- D5 Coñecemento de informática
- D6 Capacidade de xestión da información
- D7 Resolución de problemas
- D8 Toma de decisións
- D9 Traballo en equipo
- D10 Traballo nun contexto internacional
- D11 Habilidades nas relacións interpersoais
- D12 Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
- D13 Razoamento crítico
- D14 Compromiso ético
- D15 Aprendizaxe autónoma
- D16 Adaptación a novas situacións
- D17 Creatividade
- D18 Lideranza
- D19 Coñecemento doutras culturas e costumes
- D20 Iniciativa e espírito emprendedor
- D21 Motivación pola calidade
- D22 Sensibilidade por temas ambientais

Resultados de aprendizaxe

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
	A1	B1	C61	D1
Coñecer a organización dos colexios de educación primaria e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento	A2	B6	C62	
	A3			
	A4			
	A5			

Relacionar teoría e práctica coa realidade da aula e do centro mediante o establecemento de relacións entre os coñecementos especializados, teóricos e metodolóxicos, e os resultados da observación, análise e intervención nas situacións educativas da escola na que se realizan as prácticas	A1	B1	C59	D1
	A2	B2	C60	D2
	A3	B3	C61	D3
	A4	B4	C62	D4
	A5	B5	C63	D5
		B6	C64	D6
		B7	C65	D7
		B8	C66	D8
		B9		D9
		B10		D10
		B11		D11
		B12		D12
				D13
			D14	
			D15	
			D16	
			D17	
			D18	
			D19	
			D20	
			D21	
			D22	
Interpretar e reflexionar sobre as observacións e/ou intervencións na aula mediante sesións de clase semanais organizadas polo profesor-coordinador da facultade	A1	B1	C64	D1
	A2	B6		D2
	A3	B12		D3
	A4			D5
	A5			D6
				D7
				D8
				D9
				D14
				D15
				D16
				D22
	Deseñar, planificar e avaliar procesos de ensino e aprendizaxe, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro onde se realizan as prácticas escolares	A1	B1	C59
A2		B2	C60	D2
A3		B3	C61	D3
A4		B4	C62	D4
A5		B5	C63	D5
		B6	C64	D6
		B7	C65	D7
		B8	C66	D8
		B9		D9
		B10		D10
		B11		D11
		B12		D12
				D13
			D14	
			D15	
			D16	
			D17	
			D18	
			D19	
			D20	
			D21	
			D22	
Asumir que a competencia profesional do mestre ha de ir perfeccionándose e adaptándose aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida	A1	B12	C61	D8
	A2		C64	D9
	A3			D10
	A4			D14
	A5			D15
				D16
			D17	
			D19	
			D22	

Contidos

Topic

1. Observación e análise da realidade escolar e do contexto físico, socioeconómico, cultural e lingüístico	Observación e análise da realidade: - escolar e do contexto físico - socioeconómica - cultural - lingüística
2. Interacción e comunicación no ámbito educativo	Procesos comunicativos no ámbito educativo.
3. A planificación educativa na escola na etapa de educación infantil. Identificación, selección e discusión de técnicas e estratexias para a xestión e o control da aula	- Planificación escolar. - Organización escolar.
4. A intervención docente do estudante en prácticas. Deseño e desenvolvemento de estratexias e recursos educativos para o ensino en áreas instrumentais e de contidos específicos	A intervención docente na aula.
5. Deseño, realización e avaliación de intervencións educativas en relación co itinerario de especialización do estudante de prácticas	A avaliación das intervencións docentes.
6. Análise e valoración crítica do proceso de ensino e aprendizaxe na aula dende os marcos teóricos e metodolóxicos ofrecidos polas outras materias	A avaliación da práctica docente realizada.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Foros de discusión	0	25	25
Debate	25	0	25
Prácticum	600	0	600
Informe de prácticas externas	0	550	550

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Foros de discusión	As titorías semanais, individuais e colectivas, co coordinador e os titores da Universidade serviránlle de asesoramento aos estudantes. Analizaranse e valorarán os datos observados á luz das competencias técnicas adquiridas nas outras materias e proponse directrices para desenvolver novas tarefas.
Debate	A presentación de experiencias e reflexións realizadas durante as estadias no centro escolar e o intercambio de criterios entre os estudantes de prácticas servirán para compartir experiencias e para contrastar a propia visión de a realidade educativa.
Prácticum	O núcleo formativo fundamental do Prácticum desenvolverase mediante a participación no proceso de ensino e aprendizaxe da aula de educación infantil asignada (xeralista e de especialidade, se é o caso). O alumno de prácticas participará nas reunións dos equipos educativos dos que faga parte e colaborará nos proxectos de innovación e nas actividades extraescolares que o centro desenvolva. Así mesmo asistirá a todas as reunións e actividades organizadas para que os estudantes en prácticas coñezan en profundidade a realidade educativa da Educación Infantil.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Foros de discusión	Participación activa en espacios de discusións educativas.
Debate	Participación activa en debates educativos.
Prácticum	Realización da estancia en centros escolares.
Tests	Description
Informe de prácticas externas	Realización da memoria e diario de prácticas.

Avaliación

Description	Qualification Training and Learning Results

Prácticum	Informe da titora ou titor do centro, segundo o protocolo corresponde.	50	A1	B1	C59	D1
			A2	B2	C60	D2
			A3	B3	C61	D3
			A4	B4	C62	D4
			A5	B5	C63	D5
				B6	C64	D6
				B7	C65	D7
				B8	C66	D8
				B9		D9
				B10		D10
				B11		D11
				B12		D12
						D13
			D14			
			D15			
			D16			
			D17			
			D18			
			D19			
			D20			
			D21			
			D22			
Informe de prácticas externas	Asistencia e avaliación das reunións e outras actividades programadas. Memoria de Prácticas	50	A1	B1	C59	D1
			A2	B2	C60	D2
			A3	B3	C61	D3
			A4	B4	C62	D4
			A5	B5	C63	D5
				B6	C64	D6
				B7	C65	D7
				B8	C66	D8
				B9		D9
				B10		D10
				B11		D11
				B12		D12
						D13
			D14			
			D15			
			D16			
			D17			
			D18			
			D19			
			D20			
			D21			
			D22			

Other comments on the Evaluation

1. A titora ou titor académico da universidade avaliará as prácticas desenvolvidas polos estudantes de conformidade cos criterios e fontes de información sinalados.
2. A titora ou titor do centro escolar, como indica o art. 13 do Real Decreto 1707/2011, de 18 de Novembro, polo que se regulan as prácticas académicas externas dos estudantes universitarios, realizará e remitirá ao titor/a académico da Universidade a avaliación final.
3. Para superar a materia do Prácticum o estudante deberá acadar o aprobado en cada un dos criterios de avaliación establecidos nos informes, tanto do titor/a do centro escolar como do titor/a académico. Manteranse as competencias adquiridas en primeira convocatoria ata segunda convocatoria.
4. Para facilitar o proceso de avaliación, antes do inicio das prácticas, o coordinador/a do Prácticum remitiralle ao centro escolar a folla de avaliación na que se reflectan as diferentes competencias obxecto de mesma.
5. Conforme a normativa vixente, con independencia de ser estudantes asistentes como non asistentes, o alumnado disfrutará de condicións equivalentes de avaliación.

Particularmente, no tocante á Memoria de Prácticas, sinalar:

1. A Memoria das prácticas desenvolverase consonte o establecido no art. 14 do Real decreto 1707/2011, de 18 de Novembro.

2. A través da guía docente, así como por outro tipo de orientacións, a Comisión de Prácticas establecerá anualmente as recomendacións precisas para unha correcta elaboración da Memoria.

3. Para facilitar o proceso de avaliación cada titor ou titora contará coa correspondente folla de avaliación.

4. As datas de entrega da Memoria de Prácticas de cada convocatoria figura reflexado no calendario académico da Facultade, podendo consultarse no apartado de organización académica da web da facultade: <http://fcced.uvigo.es/gl/>

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

CEBRIÁN DE LA SERNA, M. Y MONEDERO MOYA, J. J., **El e-portfolio y la e-rúbrica en la supervisión del practicum**, 1, Imprenta universitaria., 2009

Schön, D.A., **La formación de profesionales reflexivos. Hacia un nuevo diseño de la enseñanza y el aprendizaje en las profesiones**, 1, Paidós-MEC., 1992

Zeichner, H., **A formación reflexiva de profesores: ideas e prácticas**, 1, Educa, 1993

Complementary Bibliography

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Traballo de Fin de Grao/P02G110V01991

Subjects that it is recommended to have taken before

Comunicación: Lingua española/P02G110V01101

Comunicación: Lingua galega/P02G110V01201

Educación: Desenvolvemento motor/P02G110V01202

Educación: Deseño e desenvolvemento do currículo da educación infantil/P02G110V01102

Educación: Teoría e institucións contemporáneas da educación/P02G110V01204

Psicoloxía: Psicoloxía da educación: Procesos de aprendizaxe infantil/P02G110V01205

Psicoloxía: Psicoloxía do desenvolvemento de 0-6 anos/P02G110V01104

Socioloxía: Socioloxía da educación/P02G110V01105

Antropoloxía: Pensamento e cultura/P02G110V01401

Aprendizaxe das ciencias da natureza/P02G110V01403

Didáctica da lingua e a literatura infantil/P02G110V01404

Educación: Educación para a saúde e a súa didáctica/P02G110V01301

Educación: Tutoría e orientación coa familia/P02G110V01303

Idioma estranxeiro I: Francés/P02G110V01405

Idioma estranxeiro I: Inglés/P02G110V01406

Psicoloxía: Fundamentos psicolóxicos da intervención temperá/P02G110V01304

Psicoloxía: Prevención e tratamento das dificultades na aprendizaxe infantil/P02G110V01305

Educación física e a súa didáctica na idade infantil/P02G110V01503

Other comments

Ter en conta a normativa propia de Prácticas Curriculares da Universidade de Vigo e da Facultade de Ciencias da Educación e do Deporte.

IDENTIFYING DATA**Traballo de Fin de Grao**

Subject	Traballo de Fin de Grao			
Code	P02G110V01991			
Study programme	Grao en Educación Infantil			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	4	2c
Teaching language	Castelán Galego Inglés			
Department	Didáctica, organización escolar e métodos de investigación			
Coordinator	Martínez Figueira, María Esther			
Lecturers	Martínez Figueira, María Esther			
E-mail	esthermf@uvigo.es			
Web				
General description	O Traballo Fin de Grao consiste no desenvolvemento autónomo por parte do estudante dun proxecto baixo a dirección dun profesor tutor, cuxa realización ten a finalidade de favorecer que o estudante integre as ensinanzas recibidas durante os estudos e asegurar a adquisición das competencias propias da titulación.			

Competencias

Code

- A1 Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
- A2 Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
- A3 Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
- A4 Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
- A5 Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
- B1 Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
- B2 Promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
- B3 Diseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
- B4 Fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
- B5 Reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
- B6 Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturalis e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
- B7 Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia.
- B8 Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia
- B9 Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
- B10 Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias
- B11 Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promova nos estudantes
- B12 Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
- C61 Controlar e facer o seguimento do proceso educativo e, en particular, de ensino e aprendizaxe mediante o dominio de técnicas e estratexias necesarias.
- C62 Relacionar teoría e práctica coa realidade do aula e do centro.
- C63 Participar na actividade docente e aprender a saber facer, actuando e reflexionando desde a práctica.

C64	Participar nas propostas de mellora nos distintos ámbitos de actuación que se poidan establecer nun centro
C65	Regular os procesos de interacción e comunicación en grupos de estudantes de 0-3 anos e de 3-6 anos.
C66	Coñecer formas de colaboración cos distintos sectores da comunidade educativa e da contorna social.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Comunicación oral e escrita
D4	Coñecemento de lingua estranxeira
D5	Coñecemento de informática
D6	Capacidade de xestión da información
D7	Resolución de problemas
D8	Toma de decisións
D9	Traballo en equipo
D10	Traballo nun contexto internacional
D11	Habilidades nas relacións interpersoais
D12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
D13	Razoamento crítico
D14	Compromiso ético
D15	Aprendizaxe autónoma
D16	Adaptación a novas situacións
D17	Creatividade
D18	Lideranza
D19	Coñecemento doutras culturas e costumes
D20	Iniciativa e espírito emprendedor
D21	Motivación pola calidade
D22	Sensibilidade por temas ambientais

Resultados de aprendizaxe

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
É capaz de interrelacionar as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente.	A1	B8	C61	D2
	A2		C65	D7
	A3		C66	D8
	A4			D17
	A5			D18
				D21
				D22
É capaz de estudar ou avaliar situacións educativas e recoller, ordenar, tratar e analizar a información, tendo en conta os puntos de vista dos participantes, os conceptos teóricos, os datos da investigación, as normas legais e os procedementos institucionais.	A1	B1	C63	D6
	A2	B2	C64	D11
	A3	B4	C66	D13
	A4	B5		D14
	A5	B8		D15
				D16
É capaz de deseñar, implementar e avaliar proxectos de intervención educativa o o ciclo de infantil e planear de forma negociada unha secuencia de accións e seguir e avaliar o seu desenvolvemento.	A1	B2	C63	D1
	A2	B4	C64	D2
	A3	B6	C65	D9
	A4	B7	C66	D10
	A5			D13
É capaz de programar o propio traballo asignando prioridades, cumprindo coas obrigacións pre-profesionais e analizando a eficacia do propio programa de traballo.	A1	B10	C62	D2
	A2	B12	C63	D8
	A3			D21
	A4			
	A5			
É capaz de contribuír á promoción de boas prácticas do mestre participando no desenvolvemento e análise das propostas educativas que se implementan.	A1	B7	C66	D5
	A2	B9		D12
	A3	B12		D19
	A4			D20
	A5			
É capaz de sintetizar información e soste argumentos sólidos.	A1	B2		D3
	A2	B3		D4
	A3	B11		
	A4			
	A5			

É capaz de presentar conclusións verbalmente e por escrito, de forma estruturada e adecuada á audiencia para a que fosen preparadas.	A1	B8		D3
	A2			D5
	A3			D6
	A4			
	A5			
É capaz de elaborar e redactar informes de investigación aplicada á intervención educativa e traballos académicos e profesionais utilizando distintas técnicas, incluídas as derivadas das tecnoloxías da información e a comunicación.	A1	B11	C65	D3
	A2			D16
	A3			D17
	A4			D18
	A5			

Contidos

Topic

Relacionados coas materias do título. Contidos das materias do Grao de Educación Infantil

Planificación, desenvolvemento e/ou avaliación de investigacións, recursos didácticos ou proxectos de intervención. Investigacións, recursos didácticos ou proxectos de intervención.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	2	2	4
Traballo tutelado	10	115	125
Presentación	1	20	21

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Actividades dirixidas á presentación do TFG, proporcionando orientacións sobre a planificación, deseño e realización do traballo.
Traballo tutelado	Ao alumnado asignaráselle un titor/a para a realización do TFG. A tutorización consistirá en supervisar e orientar ao estudante na temática, metodoloxía, elaboración e presentación e calquera outro aspecto académico, así como falcitar a súa xestión, dinamizar e facilitar todo o proceso ata a súa presentación e defensa.
Presentación	Exposición e defensa por parte do alumnado do TFG realizado ante un Tribunal.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Traballo tutelado	O alumnado realizará o TFG baixo a tutela do seu titor/a asignado.
Presentación	O alumnado realizará a defensa oral do TFG.

Avaliación

Description	Qualification	Training and Learning Results

Traballo tutelado	Informe da titora ou titor académico sobre o seguimento do traballo do alumno	30	B1 B2 B3 B4 B5 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B12	C61 C62 C63 C64 C65 C66	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11 D12 D13 D14 D15 D16 D17 D18 D19 D20 D21 D22
Presentación	Informe do tribunal sobre a memoria do TFG e a súa exposición e defensa	70	B1 B2 B3 B4 B5 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B12	C61 C62 C63 C64 C65 C66	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11 D12 D13 D14 D15 D16 D17 D18 D19 D20 D21 D22

Other comments on the Evaluation

A calificación será a suma ponderada da calificación do Tribunal (70%) máis a valoración do titor/a (30%). A valoración do Tribunal será o promedio aritmético das notas atribuídas por cada un dos seus membros.

O TFG debe ser un traballo persoal no que se constrúa un discurso propio. Cando se utilicen ideas ou palabras doutra autoría acreditarase explicitamente a súa orixe.

Aqueles estudantes que non superen o TFG na avaliación do segundo cuadrimestre poderán presentarse á segunda convocatoria no mes de xullo.

As datas de entrega da memoria e da defensa do TFG serán publicadas con antelación suficiente na web da Facultade: <http://fcced.uvigo.es/gl/>

No caso de obter a cualificación de suspenso, ben sexa na primeira ou segunda convocatoria, o tribunal fará chegar un informe coas recomendacións oportunas ao estudante e ao/o titor/a para a mellora do traballo e a súa posterior avaliación.

Conforme a normativa vixente, con independencia de ser estudantes asistentes como non asistentes, o alumnado disfrutará de condicións equivalentes de avaliación.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Ferrer, V.; Carmona, M.; Soria, V. (Eds.), **El Trabajo Fin de McGraw Hill Grado. Guía para estudiantes, docentes y agentes colaboradores**, 1, McGraw Hill, 2012

Walker, M., **Como escribir trabajos de investigación**, 1, Gedisa, 2005

Complementary Bibliography

Recomendacións

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Prácticas externas: Practicum/P02G110V01981

Other comments

Ter en conta a normativa propia de TFG da Universidade de Vigo e da Facultade de Ciencias da Educación e do Deporte.
